

GRÖN FLAGG

Handbok

HÅLL SVERIGE RENT®

Innehåll

1. Introduktion	3
1.1 Vad är Grön Flagg?	3
1.2 Grön Flagg-metodiken	3
1.3 Grön Flagg-resan	5
1.4 Utvecklingsområden	6
1.5 Utvärdering.....	6
1.6 Digitalt verktyg	6
1.7 Certifieringens innebörd	7
2. Eco-Schools	7
2.1 FEE – organisationen bakom Eco-Schools.....	7
2.2 Eco-Schools historia	8
2.3 Den gröna flaggan	9
3. Hållbar utveckling	9
3.1 Lärande för hållbar utveckling.....	11
3.2 Handlingskompetens	12
3.3 Koppling till globala målen.....	13
4. Så här går en Grön Flagg-resa till	17
4.1 Skapa ett Grön Flagg-råd	17
4.2 Kartlägg skolans utvecklingsbehov.....	18
4.2.1 Koppling till läroplanen.....	19
4.2.2 Välj teman	22
4.3 Planera aktiviteter och undervisning	29
4.4 Genomförande	30
4.5 Utvärdera arbetet.....	31
4.6 Hissa flaggan och fira.....	32
5. Sammanfattning	33

Förord

Idag är det ett högt tempo i samhället. Detta påverkar även skolan. Allt mer ska rymmas inom den relativt korta tid som eleverna vistas i skolan. Det kan innebära att det är svårt att hinna med det där som man egentligen borde och tiden räcker inte till att göra saker enbart för att det är roligt.

Programmet Grön Flagg ger barn och unga fantastiska förutsättningar att arbeta aktivt med hållbar utveckling på ett roligt och engagerande sätt samtidigt som man arbetar med mål och riktlinjer i läroplanen. Grunden i Grön Flagg är inflytande och allt arbete inom Grön Flagg utgår från barnens och elevernas idéer och nyfikenhet. Grön Flagg är också ett bra sätt för skolan eller förskolan att visa upp sitt hållbarhetsarbete för omgivningen.

Grön Flagg administreras av stiftelsen Håll Sverige Rent. Programmet är den svenska delen av den internationella certifieringen Eco-Schools för förskolor och skolor som drivs av Foundation for Environmental Education (FEE). I Sverige har Grön Flagg funnits sedan 1996. Idag deltar nästan 70 länder i hela världen i Eco-Schools och fler länder tillkommer varje år. Nätverket omfattar miljontals pedagoger, barn och ungdomar.

1. INTRODUKTION

1.1 Vad är Grön Flagg?

Grön Flagg är ett grundläggande program som uppmuntrar barn och unga att engagera sig i sin framtid och i ett hållbart samhälle. Engagemanget startar i klassrummet, växer till hela skolan och kan så småningom sprida sig ut i samhället i stort. Genom Grön Flagg kan barn och unga uppleva att de har möjlighet att påverka genom att vara med och bidra till förbättrande åtgärder på skolan och i samhället. Programmet är ett idealiskt sätt för skolor att inleda en meningsfull väg mot en hållbar utveckling både i skolan och samhället samtidigt som man har en livslång positiv inverkan på eleverna, deras familjer och skolpersonalen.

Fokus i Grön Flagg är hela tiden på process och utbildning, och tack vare programmets karaktär finns det goda möjligheter att kombinera Grön Flagg med andra program och läromedel.

Grön Flagg som program:

- engagerar elever i hållbar utveckling.
- stödjer lärare i undervisningen för hållbar utveckling.
- utvecklar skolan till en hållbar skola.
- påverkar samhället runt skolan.
- kombinerar lärande med praktiska erfarenheter.

1.2 Grön Flagg-metodiken

Syftet med Grön Flagg är att ge barn och ungdomar möjlighet att vara del i den förändring som behövs för att vår värld ska bli mer hållbar. Detta genom att engagera dem i ett ansvarstagande, handlingsorienterat och roligt lärande.

En resa med Grön Flagg ska utmana eleverna till att engagera sig i en hållbar utveckling på en nivå där de har möjlighet att göra skillnad och uppnå resultat.

En av hörnstenarna med Grön Flagg är det demokratiska arbetssättet. Alla i skolan ska vara delaktiga och ha möjlighet till inflytande. Det gäller såväl elever, lärare som övrig personal. Därför finns Grön Flagg-rådet, där minst hälften av medlemmarna ska vara elever.

Att gå på en Grön Flagg-skola ska ge eleverna en känsla av att ta ansvar för sin framtid och en hållbar utveckling. Det ska utrusta eleverna med en kunskap, ett engagemang och en vilja att bidra till förändringar och möjligheter till att göra skillnad på riktigt. Elevernas handlingskompetens kan få ringar på vattnet och spridas vidare till den egna familjen och närsamhället.

Tanken med Grön Flagg är att arbeta nära det lokala samhället genom att ha regelbundna kontakter med representanter för kommunen, lokala organisationer och/eller näringslivet. En del av Grön Flagg-arbetet går ut på att det eleverna lär sig i skolan delar de med sig av och sprider ut i samhället för att bidra till hållbara förändringar av handlingar och beteendemönster även utanför skolan.

Att vara medlem i Grön Flagg underlättar för skolan att ha kontakt med andra medlemmar både på nationell och internationell nivå. Utbytet inom Grön Flagg möjliggör för verksamheterna att samarbeta kring hållbarhetsfrågor, men nätverket kan också ge skolorna en möjlighet till kulturella utbyten och förbättring av språkkunskaper.

Programmet kan bidra till att förbättra den psykosociala miljön på skolan genom att eleverna får arbeta tillsammans mot gemensamma mål. De får lär sig att samarbeta och ta ansvar vilket kan öka sammanhållningen och minska känslan av utanförskap. I förlängningen kan det också leda till en mer hållbar skola.

1.3 Grön Flagg-resan

Grön Flagg-resan består av sex noggrant sammansatta steg som hjälper till att strukturera arbetet med lärande för hållbar utveckling. Arbetsgången lämnar öppet för olika verksamheters behov och elevernas inflytande spelar en stor roll. Den viktigaste aspekten är att förstå att alla verksamheter är unika och att sex stegs-metodiken måste anpassas för att passa den egna verksamheten snarare än att verksamheten ska formas efter metodiken.

En Grön Flagg-resa är tänkt att pågå under ett läsår. I samband med att utvärderingen skickas in, ansöker skolan även om att bli certifierad. När ansökan är godkänd har skolan rätt att köpa och hissa den gröna flaggan. Som bevis på certifieringen får skolan ett digitalt certifikat att skriva ut och sätta upp.

Det är viktigt att arbetet med hållbar utveckling inte blir en engångsföreteelse utan att det är något som ständigt pågår och utvecklas. Därför startar en ny hållbarhetsresa i början av varje läsår.

1.4 Utvecklingsområden

Varje resa ska innehålla tre utvecklingsområden. Under kartläggningen är det meningen att det ska utkristallisera sig tre områden som kan utveckla eleverna och/eller verksamheten. Inom Grön Flagg används teman för att inspirera till och underlätta planeringen av ämnesövergripande teman.

Alla tre utvecklingsområden kan vara kopplade till samma tema, men de kan också var kopplade till olika teman. Detta är helt beroende av verksamhetens kartläggning av sina behov. Läs mer om teman i kapitel 4.2.2.

När ett utvecklingsområde beskrivs i planen ska det innehålla:

- Vad ska utvecklingsområdet handla om?
- Varför ska vi undervisa om det?
- Hur kommer vi att arbeta med det?
- Hur kommer barn/elever att ges möjlighet till delaktighet och inflytande?
- På vilket sätt bidrar arbetet till hållbar utveckling? (socialt, ekonomiskt, ekologiskt)

1.5 Utvärdering

När alla arbetsmoment är genomförda utvärderas resan som en helhet. Utvärderingen fokuserar på hur arbetet har lett till hållbar utveckling, hur eleverna har gjorts delaktiga och getts möjlighet till inflytande samt hur eleverna har fått möjlighet att visa på handlingskompetens.

Syftet med utvärderingen är att vara framåtsyftande och leda vidare till nästa resa. Därför är det viktigt att synliggöra utvärderingen för hela verksamheten för att på så sätt skapa tankar inför nästa Grön Flagg-resa. När utvärderingen är klar kan verksamheten skicka in en ansökan om certifiering.

1.6 Digitalt verktyg

För att hålla ordning på strukturen i arbetet och för att lämna in dokumentation och säkerställa kvaliteten på arbetet finns ett digitalt verktyg. I verktyget skriver ni in medlemmar i Grön Flagg-rådet samt planen och utvärderingen. Det finns inga begränsningar i hur många som kan ha tillgång till verktyget, utan ju fler som har inloggning, desto lättare att dela på arbetet. Det är med hjälp av verktyget som Håll Sverige Rent granskar verksamhetens Grön Flagg-arbete

1.7 Certifieringens innebörd

Grön Flagg är en kvalitetssäkring av arbetet med lärande för hållbar utveckling. Med hjälp av det digitala verktyget granskas och bedöms att kriterierna för certifieringen Grön Flagg uppfylls.

Att vara certifierad innebär att verksamheten arbetar med:

- hållbar utveckling,
- ämnesövergripande samarbeten,
- många olika pedagogiska metoder,
- demokratiska arbetssätt,
- att ge eleverna möjlighet att visa handlingskompetens.

Den skola som är certifierad med Grön Flagg har rätt att använda certifieringens logotyp, samt hissa den Gröna Flaggan.

2. ECO-SCHOOLS

Eco-Schools är ett internationellt nätverk av skolor och förskolor runt om i världen. Inom nätverket delas kunskaper och information om lärande för hållbar utveckling. Nätverket kan fungera som en möjlighet för kulturutbyte eller samarbete inom hållbarhetsfrågor samt för att utveckla språkkunskaper hos eleverna.

2.1 FEE – organisationen bakom Eco-Schools

Organisationen *Foundation for Environmental Education* FEE är med sina medlemmar i 77 länder världens största miljöutbildningsorganisation och deras verksamhet utgår från tron på kraften i förändring. Den bästa gåvan som kan ges till framtida generationer, är att ge de unga möjlighet och kunskap att leda arbetet med hållbarhet och positiv förändring genom att förbättra undervisningen globalt.

FEE driver flera utbildningsprogram, Eco-Schools, LEAF och Young Reporters for the Environment, som alla använder ett lösningsbaserat tillvägagångssätt för att ge ungdomar möjlighet att skapa en mer miljömedveten värld.

Organisationen är erkänd av UNESCO och UNEP som är världsledande inom områdena miljöutbildning och utbildning för hållbar utveckling. Styrkan i organisationen kommer av att alla medlemsorganisationer delar samma övertygelse och dagligen arbetar med programmen.

FEE:s grundläggande principer:

1. Säkerställa att deltagarna är engagerade i lärandet/undervisningsprocessen.
2. Ge deltagarna möjlighet att fatta välgrundade beslut och åtgärder om hållbarhetsfrågor i verkliga livet.
3. Uppmuntra deltagarna att samarbeta aktivt och involvera närsamhället i arbetet.
4. Stödja deltagarna att undersöka deras antaganden, kunskaper och erfarenheter, för att utveckla kritiskt tänkande och att vara öppna för förändring.
5. Uppmuntra deltagarna att vara medvetna om kulturella metoder som en integrerad del av hållbarhetsfrågorna.
6. Uppmuntra deltagarna att dela inspirerande berättelser om deras prestationer, misslyckanden och värden, att lära av dem, och att stödja varandra.
7. Kontinuerligt utforska, testa och dela innovativa metoder och tekniker.
8. Se till att deltagarna förbättras genom rådgivning och utvärdering.

2.2 Eco-Schools historia

Det internationella programmet Eco-Schools utvecklades av (FEE) som ett svar på det behov av att involvera unga människor i miljöarbetet som identifierades av FN 1992 inför konferensen "Environment and Development". Det systematiska arbetet inom Agenda 21, som diskuterades under konferensen, ligger till grund för Eco-Schools metodiken med de sju stegen. Programmet Eco-Schools startade officiellt 1994 i Danmark, Storbritannien, Tyskland och Grekland och har sedan växt till att idag omfatta 67 länder spridda över hela världen. Huvudkontoret för Eco-Schools ligger än idag i Köpenhamn i Danmark.

Inspiration till programmet hämtades i en kampanj som bedrevs i Köpenhamn under tidigt 90-tal. Under parollen "Gläd en and, spar lidt vand" jobbade barn och ungdomar aktivt för att minska vattenförbrukningen i skolan.

I arbetet med att sprida vattenkampanjen i Danmark uppmärksammades att det är stora skillnader mellan olika skolor. En gammal landsortsskola med sju klasser har andra förutsättningar än en 70-talsskola med 1000 elever belägen i en storstad. Det viktigaste blev att skapa möjligheter för alla att kunna göra en viktig insats för en bättre miljö, oavsett förutsättningar. Projektet skulle uppmuntra aktiviteter för ökad kunskap och samtidigt medföra konkreta insatser för miljön. I denna kampanj prövades några pedagogiska idéer som idag utgör hörnstenarna i Eco-Schools:

Underifrånperspektiv

Initiativet till att delta i Eco Schools ska komma från personalen och eleverna.

Delaktighet

Elever och personal samarbetar under demokratiska förhållanden.

Öppenhet

Elever och personal delger sina erfarenheter till andra i samhället.

Handling

Arbetet i Eco Schools omfattar undervisning om miljö, men också praktisk handling.

Men även skolsystemen runt om i Europa är olika. Arbetsgruppen insåg att det inte var möjligt, och sannolikt ej heller önskvärt, att utforma ett gemensamt arbetsmaterial eller ett enhetligt regelverk för Eco-Schools. I stället fastslogs vissa allmänna riktlinjer som alla verksamheter än idag ska följa:

Miljöråd	elever och personal tillsammans driver arbetet i Eco-Schools.
Tematiskt arbetssätt	konkreta miljömål formuleras inom valt tema.
Redovisning	för att bli en Eco-School krävs att någon utomstående godkänner skolans miljöupparbete.

2.3 Den gröna flaggan

Logotypen för Eco-Schools togs fram via en tävling på en gymnasieskola i Frankrike 1994. Det vinnande bidraget ritades av en sjuttonåring och logotypen har en symbolisk betydelse. Människor är grunden och centrum i Eco-Schools programmet. I våra händer ligger vår framtid, som symboliseras av blommorna ovanför huvudet på personen. Blommorna symboliserar både den blomstrande miljön som vi kan främja och blomstrande människor som berikas av det gemensamma utvecklingsarbetet. Boken är förknippad med skola och kunskap, och de två separata sidorna visar att kunskap har både teoretiska och praktiska dimensioner.

Den blå sidan i boken representerar mänsklighetens historia, fylld med de utmaningar som vi står inför och som vi ärvt. Denna del av boken är redan skriven. Den vita sidan är ännu inte skriven och symboliserar allt som vi kan göra tillsammans och lära oss och hur vi själva kan vara med och påverka vår framtid.

3. HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling är den enda utvecklingen som kommer att leda till en trygg och positiv framtid för våra barn och unga. En välanvänd definitionen av begreppet brukar sägas vara

”Hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.” Brundtlandkommissionens rapport ”Vår gemensamma framtid” (1987).

Definitionens avslutning, att även kommande generationer ska kunna tillfredsställa sina behov, visar på vikten av att börja arbetet med dagens barn och unga. Det är de som är framtiden.

Därför är det centralt i Grön Flagg att arbeta med innebörden av hållbar utveckling. Definitionen är bred och det kan kännas övermäktigt att veta hur man praktiskt ska få till hållbar utveckling.

Begreppet består av tre dimensioner som överlappar varandra, den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen som alla är lika viktiga och kompletterar varandra. En liknelse med Grön Flagg är att det behövs en flaggstång, en flaggstångslina och en flagga för att flagga grönt. Om någon av dessa delar fattas eller har olika proportioner kommer flaggan inte kunna hissas.

Den ekologiska dimensionen fokuserar på naturens välmående och resurser samt hur människan tar slut på dessa i alldeles för snabb takt. Det handlar om att kunna hantera och förstå naturens gränser och leva efter dessa. Det finns vissa resurser som är oändliga, som sol, vind och vatten (inte dricksvatten), medan andra resurser har ett slutdatum.

Med tanke på att det blir fler och fler människor på denna planet är det också fler som måste samsas om dessa begränsade resurser och leva på ett sätt som inte tär på resurserna i en alltför snabb takt. Globalt sett kräver mänskligheten 60 procent mer resurser än vad naturen kan producera och i Sverige lever vi som att vi behöver resurser motsvarande 4 jordklot.

Inom den ekologiska dimensionen finns förutom människans påverkan också en helhetssyn på att alla jordens ekosystem ska må bra. Till exempel måste det finnas en biologisk mångfald, det vill säga en mångfald av både arter och habitat. Det ska också finnas en god luft-, land -och vattenkvalitet samt tillgång till flera ekosystemtjänster, till exempel vara pollinering och fotosyntesen.

Den sociala dimensionen kan man säga handlar om att människan ska må bra. Den handlar till stor del om välmående, rättvisa, jämställdhet, makt, rättigheter och individens behov. Naturligtvis ska det vara lika för alla i ett globalt perspektiv. Det handlar alltså om att alla människor ska kunna få möjlighet att få både sina fysiska och psykologiska behov uppfyllda samt möjligheter till att nå sina mål och drömmar. Till exempel att människan ska få tillgång till en bostad, utbildning och försörjningsmöjligheter.

Den ekonomiska dimensionen handlar om att hitta ett hållbart ekonomiskt system i grunden. Men lite mer konkret kan man säga att denna dimension innebär att de ekonomiska systemen ska ha stabilitet samt ett långsiktigt tänk för att kunna hushålla med naturens resurser. Inom den ekonomiska dimensionen vill man försöka få de som skapar utsläpp att betala för dem och egentligen skapa ett helt nytt ekonomiskt system i grunden.

För att barn och unga ska kunna förstå sin omvärld och agera behöver vi ge dem kunskap om hur de olika dimensionerna av hållbar utveckling hänger ihop.

3.1 Lärande för hållbar utveckling

”Det är viktigt att inte bara undervisa OM hållbar utveckling utan också FÖR hållbar utveckling.”

Lärande för hållbar utveckling, LHU, genomsyrar i alla steg i Grön Flaggs metodik. Det handlar om att ta ett helhetsgrepp om undervisningen för en mer hållbar framtid. Grön Flagg hjälper verksamheter att skapa förutsättningar för att ge barn och unga hopp, glädje och engagemang att själva kunna vara med i ett positivt förbättringsarbete.

Skolverket skriver att ett lärande för hållbar utveckling karakteriseras av:

- demokratiska arbetsätt,
- kritiska förhållningssätt,
- ämnesövergripande samarbeten,
- mångfald av pedagogiska metoder,
- delaktighet och inflytande.

Demokratiska arbetsätt

Undervisningen ska förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar men undervisningen ska också enligt de svenska läroplanerna bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda elever för att aktivt delta i samhällslivet. För att träna på detta och för att klara av att göra medvetna och genomtänkta val behöver eleverna få träna i autentiska situationer och testa sina argument.

I Grön Flagg är barn och unga med i hela processen med att planera, genomföra och utvärdera sitt hållbarhetsarbete. Grön Flagg-resans innehåll är baserad på elevernas intressen, delaktighet och inflytande. Grön Flagg-rådets arbetsprocesser är baserade på demokratiska arbetsformer.

Kritiska förhållningssätt

Att kunna tänka kritiskt är grunden för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle. I förmågan att tänka kritiskt ingår färdigheter som att analysera, reflektera, dra slutsatser, värdera och ifrågasätta. Att arbeta med olika utvecklingsområden inom Grön Flagg ger goda möjligheter att utveckla denna förmåga.

Ämnesövergripande samarbeten

Under Grön Flagg-resan visar verksamheterna hur de arbetar med ämnesövergripande samarbeten. Detta för är att kunna ge eleverna ett helhetsperspektiv på hållbarhetsundervisningen.

Tidigare har Skolverket på sin hemsida skrivit: ”Ämnen finns inte med som en del av utbildningen för att de ska göras relevanta i skolan. De finns för att innehållet har relevans för samhället. Därmed är det viktigt att eleven uppfattar innehållet som betydelsefullt för livet och samhället i stort”.

Här blir läraren viktig för att koppla ihop innehållet med större sammanhang. Det kan ske genom att till exempel koppla ämnesområden till varandra och genom att relatera innehållet till elevernas vardag.

Mångfald av pedagogiska metoder

För att kunna möta barn och elevers olika förutsättningar och behov behöver undervisningen i Grön Flagg-arbetet genomsyras av en mångfald av pedagogiska metoder.

Delaktighet och inflytande

En viktig del i lärande för hållbar utveckling är att eleverna är delaktiga och får inflytande över sitt arbete för att deras engagemang ska stärkas. Med Grön Flagg läggs grunden för demokratiska arbetsformer. Genom att ta till vara på elevernas tankar och idéer blir de aktiva i lärprocessen, vilket ökar deras vilja att vara med och agera och förändra samhället i en positiv påverkan.

3.2 Handlingskompetens

Genom att arbeta med Grön Flagg ges eleverna rika tillfällen till att utveckla handlingskompetens för hållbar utveckling. Alla elever som lämnar skolan ska göra det med en känsla av att de vill och kan vara med och bidra till en hållbar framtid. Begreppet handlingskompetens är centralt inom lärande för hållbar utveckling och innefattar:

- Kunskap och förståelse för problembilden, inte bara naturvetenskapliga förklaringsmodeller utan också strukturella orsaker.
- Kunskap om påverkansmöjligheter och vilja, lust och mod att agera.
- Förmåga att självständigt söka lösningar, kritiskt granska och reflektera över olika alternativ.

Begreppet handlingskompetens stämmer väl överens med normer och värden i grundskolans läroplan (Lgr 11).

Det är viktigt att eleverna får kunskap om problemen, men att de också får uppleva att det finns förutsättningar för att kunna agera och att de upplever att de själva har den kompetens som krävs för att agera.

Det är viktigt att undervisa om allvarliga framtidsfrågor men även att fokusera på hopp och visa på den glädje som det kan innebära att vara engagerad i viktiga samhällsfrågor och i ett positivt förändringsarbete. När barn och unga engagerar sig, är delaktiga och har inflytande i olika processer skapar de en egen bild av hur de med sin handlingskompetens kan bidra till en positiv framtidsutveckling.

3.3 Koppling till globala målen

Världen har 2015 antagit 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som ska uppnås till 2030. Det är framförallt fyra saker som ska lösas med målen:

- Att avskaffa extrem fattigdom.
- Att minska ojämlikheter.
- Allt lösa klimatkrisen.
- Att främja fred och rättvisa.

Globala målen och Agenda 2030 är en ambitiös överenskommelse som ska gälla för alla länder i världen. Vi alla har därmed ett ansvar för att vi ska kunna nå de Globala målen och Agenda 2030. Genom Grön Flagg kan skolverksamheter bidra till att sätta fokus på de Globala målen för hållbar utveckling och göra det möjligt för barn och unga att vara en del av den resan.

I det digitala verktyget kan ni koppla er Grön Flagg-resa till de Globala målen. Det är ett enkelt och bra sätt för att ytterligare kunna säkerställa att ni arbetar med lärande för hållbar utveckling. Om ni under er resa arbetar med ett eller flera av de globala målen, kanske till och med alla globala mål, så innebär det att ni också arbetar för en hållbar utveckling. Om ni arbetar med de Globala målen kan ni också säkerställa att ni arbetar med de tre dimensionerna av hållbar utveckling (den ekologiska, sociala och ekonomiska). Detta eftersom de Globala målen, precis som begreppet hållbar utveckling, består av de tre dimensionerna. För att få mer tips och råd kring hur ni kan arbeta med de Globala målen i er verksamhet kan ni inne i verktyget under respektive globalt mål få tips på olika aktiviteter som ni kan göra i skolan/på förskolan.

Avskaffa all form av fattigdom överallt.

Grön Flagg är ett inkluderande program som kan anpassas till alla sociala och kulturella frågor

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

Flera av Grön Flagg:s teman främjar förbättrad kost och hållbar matproduktion. Många Grön Flagg-skolor har trädgårdar för att lära ut hållbar odling, köper in lokala livsmedel och undervisar om vikten av biologisk mångfald i jordbruket.

Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

Hälsa och livsstil-temat främjar god hälsa och livsstil hos eleverna och i samhället. Här ryms även att arbeta med hur eleverna tar sig till och från skolan på ett hälsosamt och säkert sätt och undervisning om sunda levnadsvanor utan droger och tobak och med god hygien.

Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja ett livslångt lärande för alla.

Att arbeta med Grön Flagg är ett kraftfullt sätt för att tillhandahålla kvalitet i utbildningen för hållbar utveckling på alla nivåer i skolan. Tillvägagångssättet i Grön Flagg garanterar ett inkluderande av hela verksamheten där alla elever medverkar och tar del av arbetet på lika villkor.

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Genomförandet av Grön Flagg-programmet fungerar också för att möjliggöra jämställdhet eftersom alla elever och lärare oavsett kön har samma rättigheter att delta i GF-rådet samt i alla aktiviteter som utförs inom programmet.

Säkerställa tillgång till, och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Inom programmet medvetandegörs eleverna om vikten av att vårda och värna rent vatten. Speciellt inom temat Hav & Vatten kan fokus vara hur viktigt det är med vatten, både lokalt och globalt, och hur man med enkla medel kan minska vattenanvändningen samt bidra till renare vatten.

Säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

Grön Flagg-programmet främjar energibesparande åtgärder och innovativa lösningar för att minska användandet av energi såväl i skolan som hemma hos eleverna och i det omgivande samhället.

Verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Grön Flagg främjar en djup förståelse för hållbarhetsfrågor bland eleverna som också har ökande betydelse i arbetsmiljön. Genom att vara en del av programmet lär sig eleverna hur man tar ledarskap för hållbarhet utveckling och att hitta hållbara lösningar. Elevernas kunskaper och erfarenheter som de kan få genom Grön Flagg-programmet kan påverka deras intresse för att i framtiden arbeta med jobb relaterade till hållbarhetsfrågor och bredda deras möjligheter på arbetsmarknaden.

Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

Genom Grön Flagg får eleverna möjlighet att finna kreativa och innovativa lösningar inom hållbar utveckling som de också kan ges möjlighet att genomföra tillsammans med lokala myndigheter, företag och organisationer.

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Eco-Schools är ett globalt program som möjliggör anpassning till nationella och lokala kulturer och kontext. Hittills har ett 60-tal länder anslutit sig till programmet och den internationella samordningen av Eco-Schools fortsätter ständigt att uppmuntra nya länder att delta i programmet för att utöka nätverket och ge tillgång till utbildning för hållbar utveckling för alla.

Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Genom att integrera teman som stad och samhälle, skräp och avfall och energi och klimat i Grön Flagg-arbetet lär sig eleverna hur man minskar skolornas och deras egen miljöpåverkan genom olika val. Genom att uppmuntra ett ansvarsfullt beteende inom skolmiljön ska eleverna också lära sig att värdera och skydda kultur och naturarv i Sverige såväl som utomlands.

Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Grön Flagg stöder ansvarsfull konsumtion och produktion genom många av dess teman. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina konsumtionsvanor och utveckla idéer och lösningar för en mer hållbar resursanvändning. Utbildning om återvinning och minskning av avfall utgör en del av Grön Flagg-programmet.

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser.

I många av de länder som är medlemmar i Eco-Schools bidrar skolan aktivt i samhällets arbete mot klimatförändringar. I Sverige kan vi ta del av och inspireras av det arbetet. Men här kan eleverna också aktivt använda sin handlingskompetens för att driva frågan inom skolan.

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

Marint skräp och utnyttjande av oceanerna är två viktiga frågor att arbeta med. Eleverna kan här lära sig om källorna till marina kullar och dess negativa effekter på den marina floran och faunan. Vidare kommuniceras vikten av att använda havens resurser ansvarsfullt för studenterna.

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem och hejda förlusten av biologisk mångfald.

Grön Flagg-programmet främjar skydd, restaurering och hållbar användning av markbundna ekosystem genom många olika aktiviteter som utvecklas och genomförs av Grön Flagg-rådet och eleverna.

Främja fredliga och rättvisa samhällen för hållbar utveckling, samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner på alla nivåer.

Rättvisa och demokratiska värderingar är integrerade inslag i Grön Flagg. Genom Grön Flagg-rådet och det demokratiska arbetssättet lär sig eleverna hur det demokratiska beslutsfattandet fungerar och hur man respekterar andras åsikter och värderingar.

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Genom utbildning för hållbar utveckling implementeras de hållbara utvecklingsmålen inom Eco-Schools nätverk över hela världen. Nationella och internationella samarbeten med andra skolor, myndigheter, organisationer och företag bidrar till att utveckla nya projekt och stödjer initiativ som också bidrar till hållbar utveckling.

4. SÅ HÄR GÅR EN GRÖN FLAGG-RESA TILL

En resa startar varje nytt läsår. Starta en ny resa genom att klicka på knappen "Påbörja ny resa". Är man en certifierad verksamhet sedan tidigare får man fortsätta att hissa flaggan under hela resan. En ny användare har nu rätt att använda Grön Flaggs logotyp för att signalera att man är med, till exempel genom att sätta upp en metallskylt vid skolentrén.

4.1 Skapa ett Grön Flagg-råd

Grön Flagg-rådet karakteriseras av demokratiska arbetssätt och är obligatoriskt för alla verksamheter. Inom skolan ska rådet bestå av elevrepresentanter från varje årskurs samt lärare och rektor. Grön Flagg-rådet spelar en viktig roll för att samla upp idéer och driva Grön Flagg-resan framåt. Rådet kan användas för att hjälpa till att samordna och sprida information till den övriga verksamheten. På så vis blir medlemmarna av Grön Flagg-rådet skolans hållbarhetsambassadörer.

Det är viktigt att ansvaret för Grön Flagg-arbetet vilar på flera personer och därför är ett Grön Flagg-råd med bred representation bra. Inom skolan ska rådet bestå av elevrepresentanter från varje årskurs samt lärare och rektor. De vuxna i rådet kan också utses bland den övriga personalen.

För att stärka eleverna i att vilja vara med i rådet är det bra om man på skolan kan skapa en särskild process där medlemmarna utses. Till exempel kan man låta eleverna söka till rådet och bli intervjuade för att sedan utses av de nuvarande medlemmarna eller personal. Om rådet ska vara samma eller bytas ut inför nya resor bestämmer ni själva på skolan. Det kan vara bra med stabilitet genom att medlemmarna är med under en längre tid, samtidigt som det kan vara bra om medverkan i rådet cirkulerar, det kan stärka engagemanget inom verksamheten om alla känner att det finns möjlighet att få vara med.

Grön Flagg-råd och elevråd kan vara samma, men det ska finnas en stående punkt på dagordningen för Grön Flagg-arbetet, så att det får samma vikt som alla andra frågor.

Framgångskriterier

- Skolan väljer vilka vuxna som ska delta.
- Elevmedlemmarna representerar hela skolan.
- Mer än 50% av medlemmarna i rådet ska vara elever.
- Grön Flagg-rådet träffas minst 4 gånger per termin.
- Rådet samordnar arbetet och sprider information till alla klasser och till all personal.
- Rådet samlar upp idéer och tankar kring hur elever och personal vill utveckla verksamheten.

Processfrågor

Här kommer några förslag på frågor som ni kan använda er av varje gång ni startar upp ett nytt Grön Flagg-råd.

- Vilka ska delta i rådet?
- Vad ska rådet ha för funktion?
- Hur ofta och när ska rådet träffas?
- Hur ser dagordningen ut och hur skriver vi våra protokoll?
- Hur sprider vi information till resten av skolan?

4.2 Kartlägg skolans utvecklingsbehov

Grön Flagg-rådet ska i början av resan göra en översyn av verksamhetens behov och möjligheter inom lärande för hållbar utveckling. Syftet är att undersöka vilka åtgärder som skulle kunna genomföras samt vilka kunskapsområden som det kan behöva arbetas med för att nå framgång med hållbarhetsarbetet.

När kartläggningen görs är det viktigt att Grön Flagg-rådet gör den på ett sådant sätt att hela skolan blir delaktig. Börja med att titta tillbaka på utvärderingen av föregående resa samt vilket centralt innehåll i kursplanerna som behöver gås igenom.

Målet med kartläggningen är att ta reda på vilka tre utvecklingsområden som skolan ska arbeta med under nästa resa. Kartläggningen är en viktig del av resan, eftersom det är här som elevernas och personalens engagemang och idéer ska tas till vara. Resultatet av analysen kommer att ligga till grund för planen.

Inspireras av Grön Flaggs teman som är baserade på de tre dimensionerna av hållbar utveckling eller inspireras av de Globala målen.

Observera att detta steg inte är synligt i resan i det digitala verktyget. Däremot finns guider och inspirationstorg att hämta inspiration från.

Framgångskriterier

- Kartläggningen görs i varje ny resa.
- Eleverna är involverade i detta steg.
- Hela skolan är delaktig genom att Grön Flagg-rådet samlar in klassernas förslag på vad de vill arbeta med.

Processfrågor

Här kommer några förslag på processfrågor ni kan använda er av för att föra diskussionerna framåt i Grön Flagg-rådet. Parallellt med att Grön Flagg-rådet arbetar med kartläggningen kan även personalen behöva arbeta med frågorna på egen hand.

Allmänna utgångspunkter

- Vilka lärdomar tar vi med oss från tidigare Grön Flagg-resor? Vad fungerade bra och vad behöver vi utveckla?
- Finns det något aktuellt ämne som engagerar eleverna?
- Finns det något aktuellt ämne i media?
- Vilka andra fokusmål finns det på skolan och hur kan vi integrera dem i vårt hållbarhetsarbete?

Hållbar utveckling

- Vad har vi för samsyn på begreppet hållbar utveckling?
- Hur arbetar vi idag på skolan med de Globala målen?
- Vilka mål för hållbar utveckling finns i kommunen eller regionen?

Ämnesövergripande arbete

- Hur kan vi arbeta ämnesövergripande?
- Hur inkluderas hållbar utveckling i respektive ämne/kurser?
- Vilket centralt innehåll i kursplanerna behöver gås igenom?

Mångfald av pedagogiska metoder

- Vilken typ av undervisning behöver elevgrupperna?
- Vilka möjligheter till samarbeten ser vi med närsamhället?

Demokratiska arbetssätt

- Hur arbetar vi idag för att göra eleverna delaktiga?
- Hur kan medlemmarna i Grön Flagg-rådet göras självständiga?

Bra frågor som eleverna kan fundera kring och ta ansvar för (om de är tillräckligt gamla)

- Vilka organisationer i närområdet skulle skolan kunna samarbeta med?
- Finns det temadagar på skolan som kan utnyttjas för ändamålet, eller ska nya skapas?
- Vilka olika temadagar finns i almanackan som kopplar till hållbar utveckling?

4.2.1 Koppling till läroplanen

Att arbeta med Grön Flagg är inget extra som ska göras för att det är viktigt och intressant, utan arbetet inom Grön Flagg är direkt kopplat till Lgr-11. Att vara med i Grön Flagg bidrar till att synliggöra och kvalitetssäkra det arbete som står i läroplanen.

Grundläggande värden

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla

elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. (Lgr-11)

Undervisningen i skolan ska bygga på fyra hörnstenar för att ge överblick och sammanhang. De enskilda ämnena finns inte i kursplanerna för sin egen skull utan för att de tillsammans med alla andra ämnena ger eleven en helhetsbild och möjlighet att ge förankring i vardagen.

*Genom ett **historiskt perspektiv** kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.*

*Genom ett **miljöperspektiv** får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.*

*Ett **internationellt perspektiv** är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt för att leva i ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.*

*Det **etiska perspektivet** är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska präglade skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra.*

(Lgr-11)

Nedan listas de mål som finns i Lgr-11:s övergripande kapitel, kapitel 1 och 2. Bara genom att vara med i Grön Flagga och följa de sex stegen så arbetar ni mot de mål som är markerade i fetstil. Beroende på resans inriktning så går det enkelt att arbeta med resten av kapitlens övergripande mål. Alla mål finns i det digitala verktyget så att kopplingen till läroplanen blir tydlig och synlig.

Normer och värden

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter, respekterar andra människors egenvärde,

- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen,
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt,
- kan kommunicera på engelska i tal och skrift samt ges möjligheter att kommunicera på något ytterligare främmande språk på ett funktionellt sätt,
- kan använda sig av matematiskt tänkande för vidare studier och i vardagslivet,
- **kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv,**
- **kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt,**
- **kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,**
- **kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,**
- har fått kunskaper om och insikt i det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet samt fått grundläggande kunskaper om de nordiska språken,
- har fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia,
- kan samspeja i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia,
- **har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället,**
- **har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling,**
- **har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället,**
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud,
- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande,
- kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Elevernas ansvar och inflytande

Skolans mål är att varje elev

- tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,

- successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan,
- **har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.**

4.2.2 Välj teman

I Grön Flagg finns det nio olika teman, som är tänkta att ge inspiration och bidra till att arbetet med hållbar utveckling utvecklas och fördjupas. Alla teman är breda och innefattar de tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekologiska, sociala och ekonomiska. Dessutom speglar dessa teman de Globala målen för hållbar utveckling, vilket kan vara ett stöd i arbetet med att skapa en hållbar verksamhet. Här följer en förteckning över de teman som finns, hur de kopplar till globala målen samt vad ni på skolan kan arbeta med som ryms inom respektive tema.

Stad & Samhälle

Vår stadsmiljö ska ge oss förutsättningar för ett bra liv och vara byggd på ett hållbart sätt. Hur ser ert närområde ut, hur lever ni där och hur skulle det kunna förbättras ur ett hållbarhetsperspektiv? Viktiga frågor att titta närmare på är t ex mötesplatser för ungdomar, lekplatser för barn, grönområden, kollektivtrafik och kulturell mångfald. Men även de estetiska dimensionerna som fint och fult och arkitektur är spännande.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 4. God utbildning för alla

Det framtida samhället

Hur ser det ut i det samhälle som du vill leva i och lämna över till dina barn eller framtida generationer? Vilken kunskap och vilka förmågor behövs för att skapa eller leva i detta samhälle.

Skolan då – nu – i framtiden

Hur ser skolan ut idag jämfört med för 100 år sedan? Hur ser skolan ut om 100 år? Utvecklas innehållet i ämnena och hur skolan organiseras, parallellt med annan utveckling i samhället?

Vår skola

Är vår skola tillgänglig för alla, oavsett funktionsnedsättning, kön och ursprung och är det en trygg, säker och inkluderande miljö?

Mål 5. Jämställdhet

Normer

Hur skapas normer? Vilka normer finns i samhället i stort? Vilka förväntningar finns det på oss kopplat till kön? Hur ser normerna ut på skolan?

Jämställda yrken

Ordna en karriärdag och bjud in kvinnor som arbetar i typiskt mansdominerande yrken och män som arbetar i kvinnodominerade yrken.

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Ekonomisk tillväxt

Vad är ekonomisk tillväxt? Kan vi ha en evig ekonomisk tillväxt på en planet med ändliga resurser? Ta reda på mer om tillväxt och dess fördelar och nackdelar.

Besök en arbetsplats

Be att få komma till en arbetsplats och lära er om hur det fungerar där? Fungerar det på samma sätt på alla arbetsplatser?

Handla rättvist

Är de varor och tjänster som skolan inhandlar rättvist producerade? Hur ser det ut med barnarbete och schyssta villkor?

Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Infrastruktur

Vad är en tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur? Visionera om hur vi kommer att förflytta oss i framtiden? Hur förflyttar vi oss idag? Är det hållbart?

Mål 11. Hållbara städer och samhällen

Planera nytt

Planera ett nytt område utifrån olika hållbarhetsaspekter eller föreslå förbättringar där ni bor. Kanske finns det något pågående projekt i er stad eller kommun där eleverna kan tycka till och vara med och påverka?

Vår närmiljö

Är vägen till och från skolan säker? Är skolgården, torg och andra offentliga platser i vår närhet säkra?

Djur & Natur

En hållbar natur är en förutsättning för att få ett hållbart samhälle. Alla behöver vi den lugn och ro som naturupplevelser ger oss. För många en värdefull kontrast till stadens liv. Allemansrätten ger oss rätten att uppleva och utforska naturen, djurlivet och den biologiska mångfalden. Men också ett ansvar.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Ekosystemen

Rita näringsvävar utifrån ekosystem i närheten och fundera på vad som skulle kunna hända om en eller flera arter försvinner. Behövs alla arter? Finns det arter som är viktigare än andra?

Bevara biologisk mångfald

Öka mångfalden i ert närområde genom att bygga insektshotell eller skapa en fjärilsrestaurang! Eller bygg fågelholkar och sätt upp i närheten av skolan.

Skolmaten

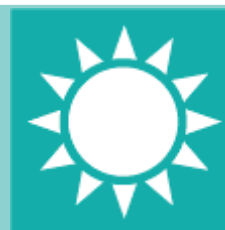
Hur ser det ut med inköp av ekologisk mat på skolan? Öka andelen vegetarisk mat som serveras.

Minska mängden papper

Hur mycket papper går åt på skolan? Går det att minska pappersförbrukningen?

Klimat & Energi

Vårt sätt att leva har inverkan på klimatet vilket omfattar allt från produktion till konsumtion. En fråga som diskuteras allt mer är matproduktionen och dess betydelse för miljön. En annan är val av energikälla såväl för hemmet som industrin. Ny teknik och nya lösningar växer fram i snabb takt

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 7. Hållbar energi för alla

Transporter

Jämför olika typer av transporter eller drivmedel. Vilka trafikslag/drivmedel är bäst för miljön och varför? Tips: Använd till exempel SJ:s miljökalkyl.

Energikällor

Undersök olika förnyelsebara energikällor. Hur fungerar de? Vilka är för- och nackdelarna? Hur kan andelen förnyelsebar energi öka i Sverige? Vilka politiska lösningar ser ni? Vad kan man göra som medborgare?

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Minska engångsartiklar

Använder ni engångsartiklar på skolan och kan ni i så fall minska på det?

Mål 13. Bekämpa klimatförändringarna

Maten

Maten vi äter påverkar klimatet. Lär er mer om hur ni på skolan kan åstadkomma en positiv förändring genom att tänka klimatsmart kring mat.

Resan

Hur tar vi oss till och från skolan? Har vi möjlighet att minska antalet bilresor till och från skolan?

Hav & Vatten

Vi har vatten överallt runt omkring oss. I kranen, sjöarna och haven, snön och i kroppen. Vi är helt beroende av vatten för att överleva. Tillgången till vatten ser olika ut i världen, vilket bland annat påverkar vår livsmedelsförsörjning och hälsa. Inom ramen för temat kan elever och barn titta på frågor som berör våra hav och kuster t ex fiske, marin nedskräpning och hur vi människor påverkar dessa ekosystem.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 6. Rent vatten och sanitet för alla

Vattnets kretslopp

Vad kommer kranvattnet från? Lär er mer om vattnets kretslopp i samhället. Hur ser det ut i andra delar av världen? Hitta på sätt att spara på ert vatten.

Mål 14. Hav och marina resurser

Städa ett vattendrag

Prata om hur skräp hamnar i haven och vad det leder till. Gör en gemensam skräpplockaraktivitet och berätta för andra om problemet och vad man kan göra.

Vad är det vi äter?

Hur påverkar vi människor haven? Finns det fiskar och skaldjur som är bättre eller sämre att äta? Vad finns det för miljömärkningar på fisk och vad innebär de?

Konsumtion & Resurser

Vad är en hållbar konsumtion? Utbudet av produkter och tjänster ökar, vilket driver konsumtionen. Även tillgängligheten via den växande e-handeln gör att vi lockas och inspireras till att köpa mer. Temat är brett och öppnar upp för att titta på hela värdekedjan; från råvara, rättvis produktion, transporter, märkning av varor till handel och konsumtionsmönster.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Pant

Vi behöver skapa bättre kretslopp när det kommer till de resurser vi använder. Lär er mer om pantsystemet av burkar och PET-flaskor, det är ett nästan slutet kretslopp!

Kläder

Undersök de kläder ni har på er. Vilka länder kommer de ifrån? Vilka material används och hur produceras de?

Cirkulär ekonomi

Vad är cirkulär ekonomi? Hur kan vi använda oss av begreppet för att minska vår konsumtion och användning av naturens resurser?

Skräp & Avfall

Vi vet idag att 80% av skräpet i haven kommer från land. Frågan är hur vi alla kan bidra till en renare miljö och därmed renare hav? Att inte kasta skräp på gatan eller i naturen är första steget. Vad kan ni göra för att minska nedskräpningen? Lika viktigt är att återvinna material och återanvända t ex kläder. Avfallstrappan är ett verktyg för att studera hur vi var och en samt tillsammans kan göra skillnad.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 11. Hållbara samhällen och städer

Framtidens avfallssystem

Visionera över hur våra avfallssystem fungerar i ett hållbart samhälle i framtiden. Finns det ens papperskorgar eller återvinner vi allt? Gör alla sin egen jord under diskbänken istället för att slänga matavfall i hushållssoporna?

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Återvinn och återanvänd

Vad kan vi göra med de saker som vi inte vill ha längre?

Mål 14. Hav och marina resurser

Skräp på land blir skräp i hav

Prata om hur skräp hamnar i haven och vad det leder till. Gör en gemensam skräpplockaraktivitet och berätta för andra om problemet och vad man kan göra.

Kemikalier & Giffri miljö

Allt består av kemiska ämnen. Just de kemiska ämnen som människan tillverkar eller får ut ur naturen brukar kallas kemikalier. Många av dessa har vi stor nytta av, men det tillverkas mycket kemikalier idag och vissa dessa orsakar skada såväl på människor som miljö. Vad kan ni göra i er verksamhet för att bli mer kemikaliesmarta?

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 3. God hälsa och välbefinnande

Kemikalier runt omkring oss

De senaste decennierna har vi ökat vårt användande av kemikalier drastiskt. Kemikalierna är till stor hjälp och glädje men kan också innebära problem,

bland annat för människors hälsa. Ta reda på mer om positiva och negativa effekter av ett ökat kemikalieanvändande.

Mål 6. Rent vatten och sanitet för alla

Vad släpper vi ut?

Vi behöver vara rädda om vårt livsnödvändiga vatten. Ett sätt är att hjälpa till att hålla våra vatten ren från skräp och kemikalier. Hur kan ni på skolan bidra till det?

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Våra saker

Vad har vi för saker runt omkring oss och hur ser produktionen av dem ut?

Livsstil & Hälsa

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjligheter till ett tryggt och rikt liv. Det handlar om våra rättigheter till hälsa- och sjukvård, rent vatten, ren luft, hygien och bra näringsriktig mat. Men det handlar också om att upptäcka hur vi ska leva för att må bra i samspel med varandra och med vår miljö. Vad är livskvalitet för er och vad kan ni göra för att barn och elever ska må bra i vardagen?

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 1. Ingen fattigdom

Fattigdom

Ta reda på vad ni vet i klassen om fattigdom i världen idag. Vad menas med att leva i fattigdom och stämmer den bild ni har av världen med verkligheten? Hur ser det ut med fattigdom runt omkring er?

Mål 2. Ingen hunger

Laga mat

Att veta hur maten hamnar på bordet och lära sig att laga mat som man själv tycker om gör att vi kan minska mängden mat som blir över.

Odlas på skolgården

Lär er att producera er egen mat på ett klimatsmart och hållbart sätt.

Mål 3. God hälsa och välbefinnande

Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa vad är det? Många unga drabbas av stress och depression och dessa ämnen behöver få större fokus och prat om. Börja i skolan!

Global Samverkan

Världen blir alltmer global vad gäller t ex handel, teknik, kultur och utbyte av idéer. En grund för samverkan är de möjligheter som de digitala kanalerna ger, men också alla internationella organisationer som verkar för olika ändamål. Allt från att hjälpa människor i nöd till att främja fred och demokrati i världen. Eco-Schools eller Grön Flagg är ett exempel på ett globalt initiativ. 15 miljoner barn världen över, är engagerade och bidrar till en hållbar värld.

Koppling till Globala målen och exempel på innehåll.

Mål 1. Ingen fattigdom

Fattigdom

Fundera på vilka orsaker det finns till att människor lever i fattigdom idag. Hur påverkar historiska händelser, konflikter, tillgång till naturresurser och statskick? Vad gör vi i Sverige för att minska fattigdomen i världen?

Mål 10. Minskad ojämlikhet

Olika kulturer och religioner

Vad äter vi i Sverige och vad äter andra, vad ser man för film och vad lyssnar man på för musik i olika länder.

Mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Åsikts- och yttrandefriheten

Som medborgare har ni rätt att tycka och tänka kring saker i samhället. Vad finns det för demokratiska verktyg för att påverka beslutsfattare i frågor som ni tycker är viktiga?

Orättvisa resurser

Många konflikter handlar i grunden om resurser. Leta upp en verklig konflikt kring resurser och fundera tillsammans på viktiga faktorer för att hitta lösningar eller för att undvika liknande konflikter.

Mål 17. Genomförande och globalt partnerskap

Globala medborgare

Varför påverkas vi mindre av det som sker långt bort? Hur kan vi bli globala medborgare?

Internationellt samarbete

Starta någon form av utbyte eller dialog med en skola i ett annat land. Kan ni göra en gemensam resa t.ex. någon form av hållbarhetsprojekt och lära av varandra?

4.3 Planera aktiviteter och undervisning

Planen ska vara inskickad senast den 30 november.

Planen är kärnan i Grön Flagg-arbetet och ska utvecklas med hjälp av resultatet från kartläggningen. Inom Grön Flagg planeras aktiviteter och undervisning utifrån kartlagda behov. Planen ska inte innehålla exakt vilka aktiviteter som kommer att genomföras utan det räcker med förslag på vad som passar till utvecklingsområdet.

För att arbetet ska vara hanterbart under ett läsår ska det bestå av tre utvecklingsområden. Med ett utvecklingsområde menas ett område för hållbar utveckling som ni vill utveckla eller förbättra på er skola. Dessa kopplas till samma eller olika Grön Flagg-teman.

Som i alla delar av Grön Flagg-processen bör elever involveras så mycket som möjligt vid utformningen av planen. I vilken utsträckning varierar dock beroende på elevernas ålder och mognad.

Planens uppbyggnad ger ert arbete en tydlig struktur och är direkt kopplat till lärande för hållbar utveckling. Till varje utvecklingsområde skriver ni en plan som innehåller rubrikerna *Vad, Varför, Hur, Delaktighet och inflytande* samt *Hållbar utveckling*.

Vad?

Det är viktigt att ta ställning till vad man vill uppnå med den planerade undervisningen. Vad är en av huvudfrågorna när vi arbetar med hållbarhetsundervisning. Vad vi ska undervisa om och vad syftet med undervisningen är. Under denna rubrik kan ni beskriva vad utvecklingsområdet kan handla om, vad målet är eller vad vi vill att eleverna ska ha lärt sig?

Varför?

Den här rubriken syftar till att berätta hur ni kom fram till att skolan ska arbeta med just detta utvecklingsområde. Var i kartläggningen hittade ni behovet.

Hur?

Beskriv hur ni kommer att arbeta med utvecklingsområdet. Erbjud en mångfald av aktiviteter som leder till att eleverna får skapa förslag på lösningar och göra kritiska analyser så blir undervisningen meningsfull. Här är det viktigt att innehållet i undervisningen kopplas ihop till ett större sammanhang, t.ex. genom att arbeta ämnesövergripande eller genom att relatera innehållet till elevernas vardag. Redan här kan ni även berätta hur ni har tänkt att sprida ert arbete externt.

Delaktighet och inflytande

En viktig del i lärande för hållbar utveckling är att eleverna är delaktiga och får inflytande över sitt arbete för att deras engagemang ska stärkas. Genom att ta till vara på elevernas tankar och idéer blir de aktiva i lärprocessen, vilket ökar deras handlingskompetens för att vilja vara med och agera och förändra samhället i en positiv påverkan.

Under den här rubriken beskriver ni hur elevernas intressen och idéer kommer att få påverka resans utformning under själva genomförandet.

Hållbar utveckling

För att inte tappa fokus från hållbar utveckling och bara arbeta på så är det viktigt att reflektera över hur det valda utvecklingsområdet kopplar till en eller flera av de olika dimensionerna.

Framgångskriterier

- Planen ska delas med hela skolan.
- Eleverna i Grön Flagg-rådet ska vara delaktiga i utformningen.
- Planen ska innehålla motivering till varje utvecklingsområde.

Planen skriver ni in under "Vår resa" i verktyget. När alla tre utvecklingsområden är ifyllda skickar ni in planen genom att trycka på knappen. Håll Sverige Rent återkopplar med feedback inom kort.

4.4 Genomförande

När Håll Sverige Rent har gett feedback och godkänt er plan är det bara att köra igång! Under genomförandet arbetar ni systematiskt med era utvecklingsområden och dokumenterar ert arbete på valfritt sätt. Dela gärna med er av ert arbete under pågående resa, till exempel genom att publicera på en anslagstavla, blogg eller på Instagram.

I Grön Flagg-verktyget kan ni under detta steg dokumentera valda aktiviteter som senare blir en del av er digitala presentation. Dessa aktiviteter kan ni dessutom efter avslutat arbete välja att dela med er av på Grön Flaggs Inspirationstorg, som en del av att sprida ert hållbarhetsarbete.

Här är det viktigt att komma ihåg att den plan som är skriven sätter riktningen för resan, men det är inte hugget i sten vilka aktiviteter som ska göras eller hur de kommer att utformas. Därför är det viktigt att fortsätta arbeta på ett sådant sätt så att eleverna fortsätter att ha inflytande på vad som ska göras och hur det utförs.

Framgångskriterier

- Dokumentera minst en utförd aktivitet i Grön Flagg-verktyget.
- Grön Flagg-rådet träffas flera gånger under genomförandet för att diskutera hur arbetet fortlöper och hur ni kan driva det framåt.
- Majoriteten av skolans elever deltar i Grön Flagg-arbetet på något sätt.

4.5 Utvärdera arbetet

Utvärderingen ska skickas in senast den 30 juni.

I samband med att utvärderingen skickas in, ansöker skolan även om att bli certifierad. När ansökan är godkänd har skolan rätt att köpa och hissa den gröna flaggan.

Efter avslutat arbete reflekterar ni tillsammans kring vad ni har lärt er och vilken handlingskompetens som arbetet bidragit till. Genom att göra en utvärdering kvalitetssäkrar ni ert arbete med lärande för hållbar utveckling. Utvärderingen hjälper er att utveckla ert hållbarhetsarbete då ni tar med er nya lärdomar till nästa Grön Flagg-resa, som en del av ert systematiska kvalitetsarbete på skolan. På så sätt kan ni ständigt utveckla och fördjupa ert arbete med hållbar utveckling. I samband med att ni skickar in er utvärdering till Håll Sverige Rent ansöker ni om vår certifiering.

Framgångskriterier

- Elevmedlemmarna i Grön Flagg-rådet är involverade i utvärderingsprocessen.
- Sammanfattning av hur skolans Grön Flagg-arbete har bidragit till hållbar utveckling, elevernas delaktighet och inflytande samt hur eleverna visat på handlingskraft.

Processfrågor

Hållbar utveckling

- På vilket sätt har vårt arbete lett till hållbar utveckling?
- På vilket sätt har vi arbetat med de Globala målen?
- På vilket sätt har vi synliggjort Globala målen?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med hållbar utveckling under nästa resa?

Delaktighet och inflytande

- Hur har eleverna getts möjlighet att vara delaktiga?
- Hur har eleverna getts möjlighet att påverka vad vi har arbetat med?
- På vilket sätt har det synliggjorts i vårt arbete?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med elevernas delaktighet och inflytande under nästa resa?

Handlingskompetens

- Hur har eleverna getts möjlighet att visa på handlingskompetens?
- Hur har eleverna getts möjlighet att sprida sitt arbete för att kunna påverka andra?
- På vilket sätt kan vi arbeta vidare med eller utveckla vårt arbete med elevernas handlingskompetens under nästa resa?

4.6 Hissa flaggan och fira

Grön Flagg handlar till stor del om den stolthet och gemenskap som skapas under resan. När Håll Sverige Rent har godkänt er ansökan om certifiering är det dags att hissa flaggan och fira! Ordna en liten fest som passar ihop med era utvecklingsområden och fira tillsammans med föräldrar, kontaktpolitiker, relevanta personer i kommunen, lokal media och andra skolor eller förskolor. Presentera er Grön Flagg-resa genom en utställning, en teater eller en rundvandring på skolan. Den dokumenterade resan går enkelt att dela som en digital presentation i en blogg eller på en webbplats.

Framgångskriterier

- Hela skolan känner till Grön Flaggs program och vad det handlar om.
- Hela skolan är informerade om och har deltagit i Grön Flagg-aktiviteter i någon form.

Skapa en digital presentation

Som en del av lärande för hållbar utveckling kan ni sprida ert viktiga hållbarhetsarbete för att inspirera andra. I verktyget kan ni enkelt skapa en fin digital presentation av er Grön Flagg-resa som ni sedan kan skicka vidare till föräldrar, er kontaktpolitiker och andra i er närhet.

Inspirationstorget

De aktiviteter ni har dokumenterat i Grön Flagg-verktyget under steg 4 ”Genomförande” kan ni publicera på Inspirationstorget. Detta gör ni innan ni påbörjar en ny resa.

5. SAMMANFATTNING

Tanken med Grön Flagg är att eleverna ska inspireras och motiveras till handlingar för ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle genom att eleverna får:

Grön Flagg är ett internationellt initiativ utformat för att uppmuntra till att hela skolan arbetar med och agerar för hållbar utveckling. En skola som är medlem i Grön Flagg kan uppnå:

- en minskad miljöpåverkan,
- engagemang för hållbar utveckling i samarbete med andra skolor, organisationer och det lokala samhället,
- ekonomiska besparingar,
- att arbetet med hållbar utveckling synliggörs och profilerar skolan,
- en känsla av stolthet över sitt arbete hos elever och personal,
- positiva effekter för stadsdelen.

Grön Flagg är ett inkluderande program, vilket involverar lokalsamhället direkt från början. Med tiden kan den hållbara utvecklingen i närsamhället komma att förbättras genom att elever och personal visar på ett mer hållbart beteende.